

Κωνσταντινουπόλεως 29

155.62 Χολαργός

Ηλεκτρονική διεύθυνση: elssavol@gmail.com

Τηλέφωνο: 210.6521989

Αξιότιμα μέλη της Διαρκούς Επιτροπής Μορφωτικών Υποθέσεων της Βουλής,

Απευθυνόμαστε σε σας διότι, μελετώντας το νέο νομοσχέδιο για την Παιδεία, διαπιστώσαμε ότι, πάρα τις προτεινόμενες μεγάλες αλλαγές σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, δεν αναφέρεται η Ειδική Αγωγή ή, τουλάχιστον, δεν γίνεται καμία αναφορά για τους μαθητές και φοιτητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτούν σε κάθε βαθμίδα της Γενικής Εκπαίδευσης στη χώρα μας.

Αναμφισβήτητα, η γνώση των εκπαιδευτικών αναφορικά με τις Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες έχει διαφοροποιήσει σε θετικό βαθμό την εκπαίδευση των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Ο νόμος 3699/2008¹, παρόλο που, σε σχέση με το παρελθόν, εμφανίζει σημαντικές βελτιώσεις έχει ωστόσο ανάγκη από περαιτέρω βελτίωση και διευκρινίσεις.

Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο εντάσσει όλους τους μαθητές με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (δυσλεξία, δυσπραξία, δυσαριθμησία, δυσγραφία, ειδική γλωσσική διαταραχή, διάσπαση προσοχής-υπερκινητικότητα) καθώς και τους μαθητές του αυτιστικού φάσματος², στην ίδια κατηγορία, παρόλο που η φύση και η ουσία των δυσκολιών είναι διαφορετική και χρήζουν διαφορετικής υποστήριξης. Ακόμη και οι μαθητές που εντάσσονται στον όρο-ομπρέλα «μαθητές με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες» ανήκουν σε διαφορετικές διαγνωστικές κατηγορίες με διαφορετικές ανάγκες. Έτσι, για παράδειγμα, ένας μαθητής με αυτισμό που, εξαιτίας της διαταραχής του, έχει δυσκολίες στην επικοινωνία έχει ως μοναδική επιλογή διαφοροποιημένης εξέτασης των δεξιοτήτων του την προφορική εξέταση, που απαιτεί ακριβώς επικοινωνία. Εξετάζεται λοιπόν προφορικά όπως ένας μαθητής με δυσλεξία που πιθανά να διευκολύνεται από προφορική εξέταση.

¹στην διαμόρφωση του οποίου ο Ελληνικός Σύλλογος για το Σύνδρομο Asperger είχε συμβάλει προκειμένου να γίνει για πρώτη φορά αναφορά στο συγκεκριμένο σύνδρομο και στον αυτισμό γενικότερα με ειδικό άρθρο

²Μαθητές με αυτισμό υψηλής λειτουργικότητας ή σύνδρομο Asperger, με κανονική ή ακόμα και ιδιαίτερα υψηλή νοημοσύνη, που όμως, παρουσιάζουν σημαντική δυσκολία στην κοινωνική τους αλληλεπίδραση είτε με συνομηλίκους είτε με μεγαλύτερους.

Ο Ελληνικός Σύλλογος για το Σύνδρομο Asperger (ΕΛ.Σ.Σ.Α) έχει και στο παρελθόν καταθέσει υπομνήματα που εκπονήθηκαν από την Επιστημονική του Επιτροπή, σχετικά με τους τρόπους υποστήριξης των μαθητών με αυτισμό υψηλής λειτουργικότητας σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Για την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, ο ΕΛ.Σ.Σ.Α έχει εκπονήσει προτάσεις για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών καθώς επίσης και την ενημέρωση και υποστήριξη των γονέων και των μαθητών για τις δυνατότητες της συμπερίληψης των μαθητών με ειδικές μαθησιακές ανάγκες στη σχολική κοινότητα.

Θα επιθυμούσαμε λοιπόν να παραθέσουμε εκ νέου, συνοπτικά, τις προτάσεις μας σε ό,τι αφορά ειδικότερα την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Προτάσεις του ΕΛ.Σ.Σ.Α σχετικά με την υποστήριξη ατόμων με αυτισμό υψηλής λειτουργικότητας/Asperger για την εισαγωγή και φοίτηση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ

- Πολύ συχνά τα άτομα αυτά αδυνατούν να λειτουργήσουν υπό το καθεστώς στρες που συνοδεύει την εξεταστική διαδικασία (συμπεριλαμβανόμενης της πολυκοσμίας στην αίθουσα εξετάσεων, του αυστηρού χρόνου διεξαγωγής τους) και είτε εγκαταλείπουν την προσπάθεια είτε αντιμετωπίζουν έντονο άγχος που προκαλεί περαιτέρω επιβάρυνση της ψυχικής τους υγείας και, συνεπώς, μειώνουν κατά πολύ τη δυνατότητά τους να ανταποκριθούν με επιτυχία.
- Τα ενδιαφέροντα και οι ικανότητές τους είναι συγκεκριμένα και συχνά περιορισμένα, με αποτέλεσμα να μην είναι σε θέση να παρακολουθήσουν και να ολοκληρώσουν με επιτυχία τις σπουδές τους (γεγονός που αποτελεί μοναδική ευκαιρία για μόρφωση και ένταξη), όταν δεν είναι ακριβώς το αντικείμενο της επιλογής τους. Με δεδομένο το ισχύον σύστημα εισαγωγής στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, η επιλογή της Σχολής προτίμησής τους δεν είναι πάντοτε εφικτή.
- Τα άτομα αυτά συχνά αδυνατούν να έχουν ανεξάρτητη διαβίωση και η εισαγωγή τους σε Σχολή μακριά από την οικογένειά τους αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για τη φοίτησή τους.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΓΡΑΠΤΗ ΕΞΕΤΑΣΗ

Ενδεικτικά αναφέρουμε κάποιες ειδικές συνθήκες εξέτασης οι οποίες καθιστούν δυνατή την αξιολόγηση των **πραγματικών** γνώσεων ατόμων με αυτισμό υψηλής λειτουργικότητας/Asperger στις Πανελλαδικές Εξετάσεις. Οι παρακάτω διευκολύνσεις είναι αναγκαίες και απαραίτητες ώστε να μπορούν να αξιολογηθούν οι δεξιότητες των μαθητών αυτών, όπως φαίνεται από τα επιστημονικά δεδομένα αλλά και από τις πρακτικές που εφαρμόζουν πάρα πολλά Πανεπιστήμια στην Ευρώπη και την Αμερική.

- Στην αίθουσα εξέτασης να παρευρίσκεται πρόσωπο εξοικειωμένο με το είδος των δυσκολιών του υποψηφίου, καθώς και δύο επιτηρητές της Λυκειακής Επιτροπής, εκ των οποίων ο ένας τουλάχιστον να έχει διδάξει το

εξεταζόμενο μάθημα το τρέχον διδακτικό έτος. Ο επιτηρητής, σε συνεργασία με το παραπάνω πρόσωπο, παρέχει στον υποψήφιο κάθε διευκρίνηση τέτοια ώστε να του καταστήσει σαφή τα θέματα, χωρίς φυσικά να παρέχει με έμμεσο ή άμεσο τρόπο οδηγίες που καταδεικνύουν τη σωστή απάντηση.

- Ο επιτηρητής μπορεί να διαβάσει μεγαλόφωνα τα θέματα αν το ζητήσει ο εξεταζόμενος. Όπου είναι δυνατόν παρουσιάζονται τα δεδομένα με την μορφή σχημάτων, πινάκων ή διαγραμμάτων.
- Τα θέματα θα πρέπει να δίνονται τμηματικά στον εξεταζόμενο ώστε να περιορίζεται το άγχος του μαθητή. Ο μαθητής να παροτρύνεται να περάσει στο επόμενο θέμα, ύστερα από την πάροδο εύλογου χρόνου (ο ίδιος δεν το συνειδητοποιεί). Επίσης να του παρέχεται περισσότερος χρόνος για την ολοκλήρωση της εξέτασης.
- Να επιτρέπεται η χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή στις περιπτώσεις που ο μαθητής έχει δυσκολίες στη γραφή ή δυσγραφία.
- Ο χώρος εξέτασης θα πρέπει να είναι οικείος στο μαθητή. Να δίνεται ιδιαίτερη σημασία στον έλεγχο οπτικών ή ακουστικών ερεθισμάτων καθώς και οσμών που ενδεχόμενα αποσυντονίζουν το μαθητή και αποσπούν την προσοχή του. Να του δίνεται δυνατότητα μετακίνησης στο χώρο όταν εμφανίζει έντονο άγχος.

Ανάλογες συνθήκες θα πρέπει να ισχύουν και για τους φοιτητές της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, δεδομένου ότι τα άτομα που κατορθώνουν να εισαχθούν σε κάποια Ανώτατη Σχολή δεν παύουν να αντιμετωπίζουν τις δυσκολίες που σχετίζονται με τον αυτισμό.

Οι συνθήκες που ισχύουν στη χώρα μας στο πλαίσιο των Πανελλαδικών Εξετάσεων, που αποτελούν σήμερα το μοναδικό τρόπο πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, δεν αφήνουν πολλά περιθώρια για την υιοθέτηση όλων των παραπάνω διευκολύνσεων, ιδίως δε την παρουσία ειδικού (ψυχολόγου) στο χώρο των εξετάσεων.

Προτείνουμε, μέχρις ότου δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες, να υιοθετηθεί ως μεταβατική, προσωρινή αλλά δίκαιη λύση, η ένταξη του αυτισμού υψηλής λειτουργικότητας/ Asperger στις διαταραχές που δίνουν το δικαίωμα στα άτομα που πάσχουν από αυτές να εισάγονται στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση με το 5%, πρακτική που ισχύει για μία σειρά άλλων παθήσεων.

Επίσης προτείνεται να συμπεριληφθούν στο νόμο **ειδικές ρυθμίσεις για τη φοίτηση των ατόμων με σύνδρομο Asperger και αυτισμό υψηλής λειτουργικότητας στα ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης**. Εκτός από τις ειδικές συνθήκες εξέτασης (που αναφέρονται παραπάνω) απαιτούνται και ειδικές συνθήκες για την παρακολούθηση των μαθημάτων και γενικότερα την υποστήριξη των ατόμων για την ομαλή ένταξη και κοινωνικοποίησή τους. Ενδεικτικά αναφέρονται τα ακόλουθα, όπως ισχύουν σε ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια:

α) Να ισχύσει ο θεσμός του καθηγητή – συμβούλου (μέντορα) ο οποίος θα παρακολουθεί την πορεία των σπουδών του ατόμου και θα το κατευθύνει στις επιλογές των μαθημάτων κλπ.

β) Να ενισχύεται η υποστήριξή του από συμφοιτητές στο χώρο του Πανεπιστημίου τόσο σε θέματα οργάνωσης (σημειώσεις, οργάνωση χώρου

και χρόνου, παρακολουθήσεων και εξετάσεων) όσο και σε θέματα κοινωνικοποίησης και συμμετοχής του στις διάφορες δραστηριότητες.

γ) Ενημέρωση του προσωπικού των Σχολών για τις ειδικές ανάγκες των συγκεκριμένων ατόμων.

δ) Να λειτουργεί υπηρεσία υποστήριξης των φοιτητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε όλα τα Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Αυτό είναι απαραίτητο για όλες τις κατηγορίες φοιτητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, οι οποίες, παρόλο που δεν παύουν να υφίστανται μετά τα 18 χρόνια, δεν φαίνεται να στηρίζονται από ειδικές προβλέψεις σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ούτε καν για τις περιπτώσεις των μαθησιακών δυσκολιών.

Γενικά, ο αυτισμός είναι σοβαρή αναπηρία και η κοινωνία οφείλει να παρέχει την ευκαιρία για ένταξη και, συνεπώς, για μόρφωση στα άτομα με αυτισμό όταν είναι σε θέση να παρακολουθήσουν σπουδές σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης - όπως συχνά συμβαίνει στην περίπτωση ατόμων με Asperger και αυτισμό υψηλής λειτουργικότητας. Αυτός είναι και ο μόνος δρόμος ώστε τα άτομα αυτά να καταφέρουν να ανεξαρτητοποιηθούν οικονομικά και επαγγελματικά και να μην αποτελούν κατηγορία πολιτών που επιβιώνει μόνο με την παροχή επιδομάτων και συντάξεων από την πολιτεία, να ενταχθούν δηλαδή και να μην αποτελούν βάρος στην κοινωνία. Σε αυτό το πλαίσιο εξάλλου κινείται και ο Νόμος που ορίζει την ειδική αγωγή ως υποχρεωτική και *«αναπόσπαστο τμήμα της ενιαίας δημόσιας και δωρεάν εκπαίδευσης και που σκοπό του έχει να διασφαλίζει σε όλους τους πολίτες με αναπηρία και διαπιστωμένες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ίσες ευκαιρίες για πλήρη συμμετοχή και συνεισφορά στην κοινωνία, ανεξάρτητη διαβίωση, οικονομική αυτάρκεια και αυτονομία, με πλήρη κατοχύρωση των δικαιωμάτων τους στη μόρφωση και στην κοινωνική και επαγγελματική ένταξη»*.

Με την ελπίδα ότι θα ληφθούν υπ' όψιν οι παρατηρήσεις μας, παραμένουμε στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε διευκρίνιση.

Με εκτίμηση

Για το Διοικητικό Συμβούλιο του Ελληνικού Συλλόγου για το Σύνδρομο Asperger

Η Πρόεδρος

Μαρία Ηλιοπούλου